

MERE KVALITET I LYSTBÅDEHAVNEN

Forundersøgelse og visionsmateriale, maj 2022

Projektleder: Martin Hald
Rådgivning: JAJA Architects

Undersøgelse bestilt af Frederikssund Kommune og Lokale og Anlægsfonden

INDHOLD

INDLEDNING	4
VISIONEN	6
EN LYSTBÅDEHAVN FOR ALLE	8
GRØNNE MARITIME FACILITETER	14
EN LEVENDE LYSTBÅDEHAVN, ÅRET RUNDT	20
SKAB RUM FOR KVALITET	26
FORUDSÆTNINGER FOR OVERVINTRING I VANDET	30
TEKNISKE FORUDSÆTNINGER	32
FORDELENE	32
ERFARINGER MED OVERVINTRING I VANDET	34
SCENARIO FOR UDVIKLINGEN	36

INDLEDNING

Denne rapport er initieret af Lokale og Anlægsfonden i samarbejde med Frederikssund Kommune, og udarbejdet af JAJA arkitekter. Den har til formål rammesætte en helhedsorienteret tilgang til udviklingen af landets mange lystbådehavne.

Med FNs Verdensmål som bagtæppe indeholder rapporten en vision, der udover at styrke den eksisterende lystbådehavn også forsøger at skubbe til en miljø- og social bæredygtig dagsorden.

Ud af FNs 17 Verdensmål for bæredygtig udvikling berører rapporten fem mål:

- Livet i havet
- Livet på land
- Bæredygtige byer og lokalsamfund
- Sundhed og trivsel
- Ligestilling mellem kønnene.

Fem mål som i denne rapport sammenfattes til visionen: 'Mere kvalitet i lystbådehavnen'.

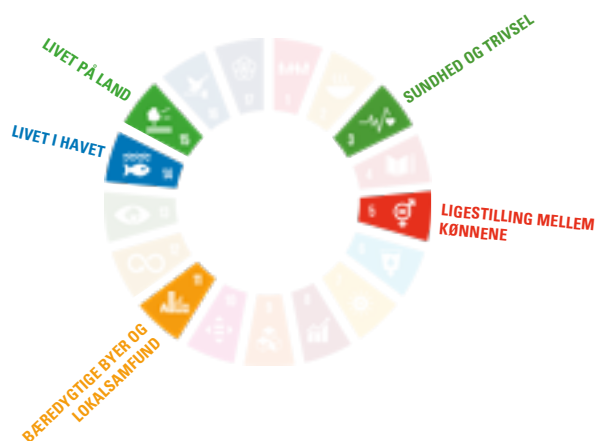
En afgørende forudsætning for visionen er muligheden for vinteropbevaring af både på land, så der kan skabes rum for mere kvalitet. Som grundlag til dette har Danish Marine Design udarbejdet både- og havnetekniske forundersøgelser, mens Forsikringsmæglerne har belyst det forsikringstekniske perspektiv. Denne rapport inddrager dog kun de overordnede konklusioner i de tekniske forundersøgelser.

Undervejs er arbejdet med denne rapport blevet kvalificeret af en følgegruppe bestående af Frederikssund Lystbådehavn og Sejlklub, FLID (Foreningen

af Lystbådehavne i Danmark), Lokale og Anlægsfonden samt Center for Kultur og Fritid v. Frederikssund Kommune.

Derudover er der rundsendt et spørgeskema (via sociale medier og direkte mails til sejlklubber) for at tegne et billede af holdninger og bekymringer ved overvintring af både på vandet. Det blev perspektiveret ved besøg i tre norske lystbådehavne, hvor der er lang kultur for netop at lade båden ligge året rundt.

Samlet set er det en rapport, der med visionen peger i en retning, og som er teknisk afdækket i en grad, hvor alle kan benytte det som grundlag for deres arbejde med at skabe mere kvalitet i lystbådehavnen.

A blue-tinted photograph of a sailboat deck. In the foreground, a person wearing a dark hoodie and light-colored striped pants stands with their back to the camera, looking towards the helm. The deck is cluttered with ropes, pulleys, and other sailing equipment. In the background, another person is visible on a different part of the boat. The overall scene is a busy, well-equipped sailing vessel.

HVORDAN SKABER MAN MERE KVALITET I LYSTBÅDEHAVNEN?

VISIONEN

I Danmark er der over 400 lystbådehavne. Nogle mere tidssvarende end andre. Fælles for langt de fleste er, de rummer enorme uforløste potentialer.

Visionen for denne rapport er at inspirere til en udvikling, der skaber mere kvalitet i de mange lystbådehavne, så endnu flere kan få adgang til de mange muligheder, vandet tilbyder. Heri ligger at gøre lystbådehavnene mere attraktive både for fritidssejlere, den voksende gruppe af vandsportsudøvere og andre, der drages mod den blå horisont.

Udover at være til gavn for fritidssejlere og det omgivende samfund, skal lystbådehavnene også tage del i den bæredygtige udvikling.

Her skal bæredygtighed forstås bredt. Udover miljøhensyn, i vand og på land, indbefatter det en understøttelse af social mangfoldighed, medudvikling af lokalsamfundet samt sundhed og trivsel.

Bæredygtighed består med andre ord af flere delelementer, som skal betragtes i en helhed.

Ved at udvide interessefeltet øges mangfoldigheden, og der skabes et endnu større grundlag for udvikling til glæde for alle.

Ved at bidrage til en blå-grøn omstilling skabes renere havne, i vand og på land, til gavn for miljøet.

VISIONENS GRUNDSTEN

Visionen udspringer af tre grundsten, som tilsammen udgør den samlede vision for mere kvalitet i lystbådehavnen:

1. En lystbådehavn for alle
2. Grønne maritime faciliteter
3. Levende lystbådehavn, året rundt

Visionen og dens tre grundsten udgør et fundament, et udgangspunkt, som den enkelte lystbådehavn el-

ler enhver anden kan benytte for at igangsætte en dialog, der inddrager alle relevanter aktører og interessenter.

De skal betragtes som inspiration og rettesnor, som naturligvis skal tilpasses den enkelte lystbådehavn, dens brugere og kommune.

Vi vil i de følgende kapitler uddybe hver af de tre grundsten, og hvordan de kan sikre mere kvalitet i lystbådehavnen.

Udnyttes lystbådehavnenes rekreative muligheder, kan der skabes liv året rundt.

En vision, der tager hensyn til miljø, understøtter social mangfoldighed, fremhæver sundhed og trivsel samt styrker lokalsamfundet.

EN LYSTBÅDEHAVN FOR ALLE

A person is sitting on a wooden dock, viewed from behind. They are wearing a light-colored t-shirt and dark shorts. Their legs are stretched out in front of them, and their feet are resting on the wooden planks. In the background, several sailboats are docked at a pier, with their masts and rigging visible against a clear sky. The entire image has a blue color overlay.

Hvordan tiltrækker man flere folk –
på tværs af brugere, alder og køn
– derigennem bedre grundlag for
udvikling til glæde for alle?

EN LYSTBÅDEHAVN FOR ALLE

Lystbådehavnen kan blive et sted for alle. Det kan blive et sted, hvor man tager til for at sejle, dyrker vandsport, mødes med venner og bekendte eller opholder sig for at være ved det spændende havneliv. Lystbådehavnen kan blive et attraktivt socialt omdrejningspunkt på tværs af brugere, køn og alder.

HVORFOR SKABE EN LYSTBÅDEHAVN FOR ALLE?

Ved første øjekast opleves mange lystbådehavne åbne for alle. Et sted man kan besøge, opholde sig og bevæge sig frit. Men ikke desto mindre, er langt de fleste lystbådehavne udelukkende indrettet til fritidssejlere. Det afspejles også i de mange planlagte udvidelser, der ofte drejer sig om kapacitetsudvidelser og anlægsopgraderinger. Derfor er der også langt mellem dem, som føler en reel tilknytning til lystbådehavnen og dem, som blot er 'gæster'. For selvom lystbådehavne i høj grad opleves fysisk åbne, så er der en stor mental barriere, der forhindrer besøgende i at få rigtig glæde af de rekreative muligheder, der ligger i lystbådehavnen.

Ved at gøre lystbådehavnen attraktiv for alle, kan der skabes et langt større incitament og økonomisk grundlag for udvikling og kvalitetsløft til glæde for den enkelte sejler og de mange andre vandglade danskere.

ET KIG PÅ MÅLGRUPPEN

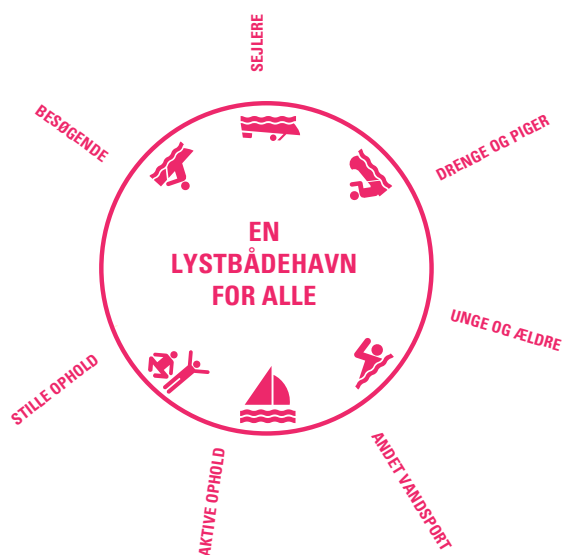
For at gøre lystbådehavnen mere attraktive for flere mennesker, skal man se på målgruppen i dag og i fremtiden – også dem som ikke nødvendigvis er indforstået med havnekulturen eller har en tilknytning til sejlermiljøet eller anden vandsport.

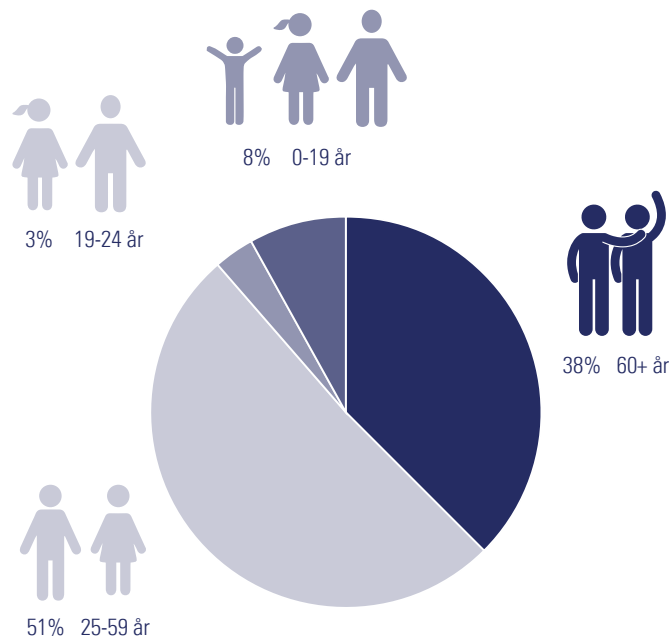
Der findes ingen statistikker, der tegner et fuldstændigt billede af nuværende og potentielt fremtidige målgrupper i lystbådehavnen. I denne rapport har vi taget udgangspunkt i flere analyser, herunder tal fra Dansk Sejlunion og Idrættens Analyseinstitut, artikelsøgninger og spørgeskema samt interviews.

Generelt oplever man fremgang af medlemmer hos Dansk Sejlunion, og iflg. Idrættens Analyseinstitut, en stigende interesse for vandaktiviteter, der udover sejlsads, også omfatter stand up paddle, wind-/kite-surfing, roning, kano/kajak mm.

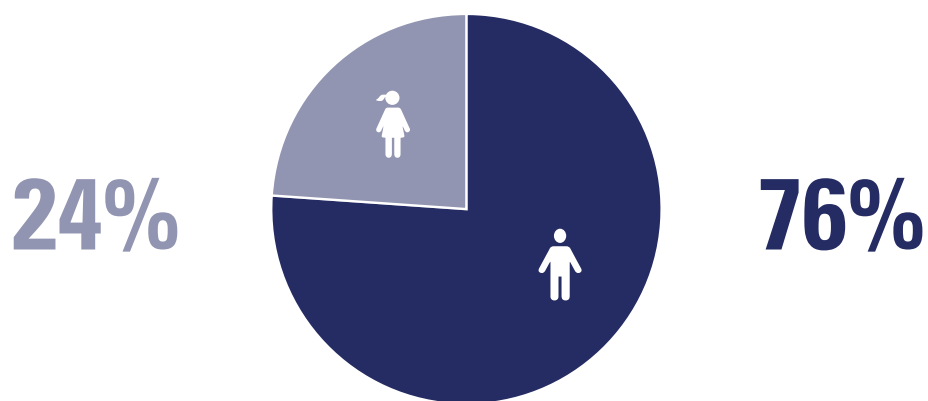
KØNSFORDELINGEN

Ud af 54.904 medlemmer er der, iflg. Dansk Sejlunion, dog kun 24% kvindelige medlemmer. Selvom der ikke er tal for, hvordan kønsfordelingen er blandt fritidssejlere, så er det rimeligt at antage, at kønsbilledet er endnu mere skævvredet.

Hovedparten af Dansk Sejlunions medlemmerne (2021) er over 25 år, hvoraf kun 8% er blandt børn og unge under 20 år.

Over 3/4 del af Dansk Sejlunionsmedlemmer (2021) er mænd. En balance, som antageligvis er mere skæv, hvis man så på fritidsejerne alene. Dette findes der dog ikke tal på.

Alderen blandt medlemmerne er typisk voksne, hvoraf 51% er mellem 25-59 år, og 38% over 60 år. Ydermere viser en separat spørgeundersøgelse (819 svar) fra marts 2022, foretaget ifm. denne rapport, at aldersgruppen over 50 år udgør 68%.

Samlet set tegner det altså et billede af, at sejlmiljøet er domineret af voksne mænd.

BØRN OG UNGE

Unge under 19 år udgør kun 8% af medlemmerne i Dansksejlunion i 2021, hvilket er en tilbagegang på omkring 1% siden 2016.

Samtidig viser en undersøgelse om danskerne motionsvaner, foretaget af Idrættens Analyseinstitut i 2020, at der er en fremgang i vandaktiviteterne hos børn og unge i aldersgruppen. Selvom der ikke er stor tilslutning af børn og unge hos Dansk Sejlunion, så finder de altså frem til oplevelser på vandet gennem andre vandaktiviteter.

En mulig årsag til dette er at sejlsporten generelt er en teknisk tung aktivitet, der kræver meget viden og udstyr, og dermed har en højere tærskel for aktiv deltagelse.

HVORDAN SIKRER VI EN STØRRE BALANCE MELLEM ALDER OG KØN?

For at skabe en lystbådehavn for alle, skal mangfoldighed være i fokus og bredden af brugere skal inddrages i den tidlige planlægning af planlagte lystbådehavne eller opgradering af eksisterende. Udover de typiske sejlere, dvs. voksne mænd, der allerede benytter lystbådehavnen, skal man med andre ord

inddrage brugerne af de andre vandaktiviteter.

Derudover skal man tilrettelægge aktiviteter (f.eks. 'åbne havnedage', skoleundervisning, vandfitness og yoga, kurser, mad- og musikfestivaler mm.) og byrum, der tiltrækker kvinder og mænd, samt unge piger og drenge, som ikke nødvendigvis har tilgang til det maritime miljø. Langt de fleste folk tager del i miljøet, fordi de er vokset op med det. Ved at skabe 'trædesten' som ovennævnte eksempler kan f.eks. hundelufferne, skaterpigerne eller fitnessdrene blive inspireret til eller få samlet mod til at prøve kræfter med oplevelserne på og i vandet.

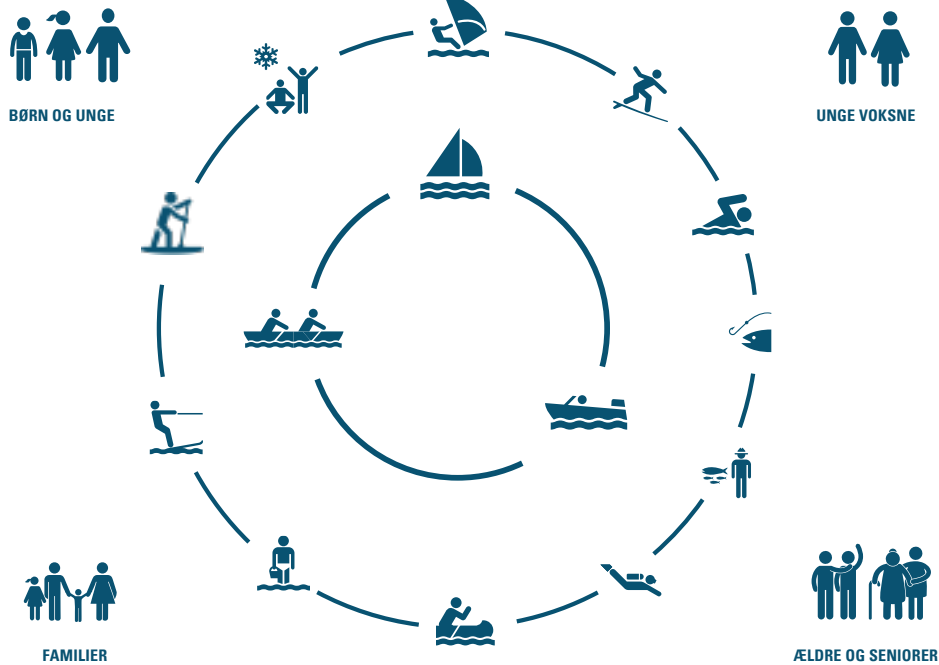
Grundtanken er, at gennem en gradvis og uformel introduktion til det maritime miljø vil man kunne nedbryde den mentale barriere, sænke tærsklen for aktiv deltagelse og på den måde sikre at lystbådehavnen bliver inviterende og relevant for alle i fremtiden. Jo flere der bruger lystbådehavnen, jo bedre kan man skabe mere kvalitet til glæde for alle.

Voksene antal brugere i sejlsport OG andre vandaktiviteter. Vandrummet skal deles mellem flere brugere

Lystbådehavnen er i dag ofte planlagt og indrettet til få brugere.

Lystbådehavnen har et stort rekreativt potentiale. Den skal derfor planlægges og indrettes til at kunne rumme flere brugere og imødekomme den voksende interesse for sejlsporten samt andre vandaktiviteter på tværs af alder og køn.

A blue-tinted photograph of a waterfront deck. In the foreground, there is a wooden deck with a white chair and a potted plant. In the background, a boat is docked, and a building is visible across the water. The sky is overcast.

GRØNNE MARITIME FACILITETER

Hvordan skaber man en renere
havn, så lystbådehavnen bliver en
rekreativ destination på og i vandet?

GRØNNE MARITIME FACILITETER

For at opnå visionen om at skabe mere kvalitet i lystbådehavnen, skal den grønne omstilling og miljøhensyn forankres. Det vil sige, at lystbådehavnen på lige fod med det øvrige samfund skal udvikles bæredygtigt, så man sikrer bedre vilkår for liv og aktivitet. Der skal være så rent, at man kan finde fisk, krabber og andet dyre- og planteliv. Derudover skal en tur i lystbådehavnen, og kysten i øvrigt, naturligvis ikke udgøre en sundhedsrisiko for folk, der dyrker aktiviteterne på eller i vandet eller på land.

HVORFOR SKABE GRØNNE MARITIME FACILITETER?

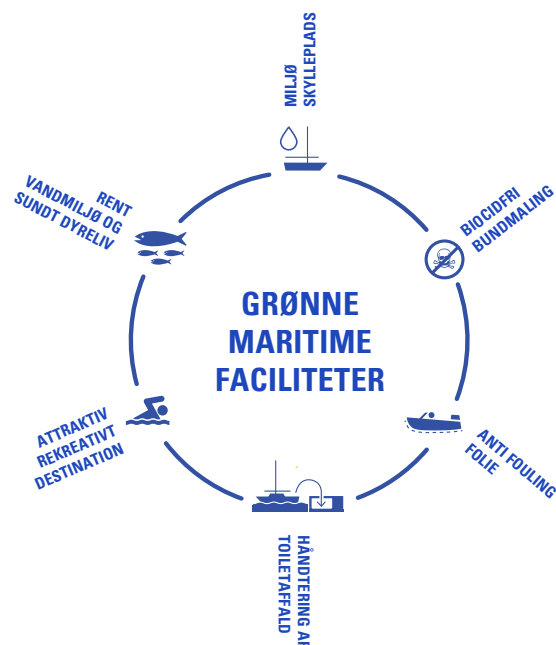
I følge Miljøstyrelsen har Danmarks kystnære farvande i dag problemer med biocider, der stammer fra bådenes bundmaling. Det opleves i så høj grad, at man ser negative konsekvenser hos mange planter og dyrearter som snegle, fisk og marsvin.

I gennemsnit sidder der 10 kg. bundmaling på en båd, som løbende falder af i flager og ender som giftige malingrester i havnen, i havet og på land. Ved direkte kontakt og i store nok mængder, som man finder i forbindelse med vedligeholdelse af både, kan det give kraftige allergiske reaktioner på mennesker.

Selvom de negative konsekvenser er velkendte, er det endnu ikke forbudt at benytte sig af bundmaling med biocider. Der findes dog alternativer til biocidholdigt bundmaling, men et lille udbud, som kun de store producenter tilbyder. Der findes sågar producenter, der tilbyder en bundfolie, der holder bunden fri for begroning og samtidig kun skal skiftes hvert 5-7 år og dermed reducerer vedligeholdelsestiden.

Alternativerne findes, men transformationen til de mere miljøvenlige biocid- og plastikfri bundbehandling vil tage tid. Derfor er der fortsat et stærkt behov for faciliteter, der kan håndtere affaldsstofferne forsvarligt, hvilket der er meget få lystbådehavn, der kan i Danmark i dag.

Til bådvedligeholdelse oplever man eksempelvis flere steder, at der slet ikke er indrettet spulepladser, der tager højde for opsamling og rensning af biocidholdigt vaskevand. Oftest spules bådene med højtryksrensere nær havnemolen eller landpladsen, hvor store mængder giftstoffer flyder og siver ufiltreret ned i terrænet, i offentligt kloaksystem eller videre ud i havnevandet.

Vidste du, at man allerede i dag ser de negative konsekvenser af biodicer fra bundmaling i de danske kystnære farvande?

Vidste du at næsten alle danske havne mangler spuleplads, der på forsvarlig vis opsamler og rensner biocidholdigt vaskevand?

Vidste du at marinemaling er den tredje største bidragsyder til mikroplast i havet?

Vidste du, at det er lovpligtigt, havnen stiller faciliteter til rådighed, der sikrer forsvarlig bortskaffelse af toiletaffald?

I nogle lystbådehavne benyttes sandfang til filtrering af vaskevandet, men de systemer fanger kun store partikler, mens tungmetaller, giftstoffer og mindre partikler fra bundmalingen bliver ledt tilbage ud i miljøet.

Derudover er der også flere havne, som ikke har de lovpligtige faciliteter til bortskaffelse af toiletaffald. Selvom man har lov til at tømme toiletaffaldet i havet (så længe man er min. 12 sømil, omkring 22 km, fra land), er det i danske farvande, pga. geografien, en stærkt begrænset mulighed. Det resulterer i, at nogle tømmer toiletaffaldet ulovligt i havet, som i flere tilfælde driver op på strandene og medvirker til at øge kvælstofsudledningen i havmiljøet.

I første omgang skal der altså etableres helt basale faciliteter, der sikrer at fritidssejlerne overhovedet er i stand til at tage hensyn til miljøet. Havnen kan derefter suppleres med yderligere bæredygtige tiltag som grøn el, ladestanderer til el-drevne motorbåde, anvendelse af bæredygtige materialer ved etablering af anlæg eller byggeri mm.

HVAD ER GEVINSTEN, UDOVER MILJØHENSYN?

Denne rapport fokuserer imidlertid kun på miljøpåvirkningerne ved forkert/korrekt håndtering af biocidholdigt bundmaling og bortskaffelse af toiletaffald. Gevinsten ved korrekt håndtering af disse er åbenlyse; man får skabt en ren havn, hvor både plante- og dyreliv trives. Samtidig skaber det også en række indirekte, positive ringvirkninger, der bl.a. betyder at:

- Fritidssejlerne kan bruge og passe deres båd samvittighedsfuldt.

- Havnen kan brandes som en grøn havn, der fremmer bæredygtigheden.

- Udøvere af andre vandaktiviteter, herunder stand up paddle, kano/kajak, roning, vinterbadning m.fl. kan trygt dyrke deres aktiviteter i vandet uden at frygte for deres sundhed.

- Besøgende oplever, i kraft af flere brugere, en mere levende havn.

Samlet set får man skabt en havn, som er mere miljørigtig og bæredygtig, hvilket også kan resultere i flere rekreative muligheder og naturoplevelser.

Det kræver et fælles ansvar for at etablere en grøn og mere attraktiv havn. Der skal investeres i facilitiesudvikling og der skal skabes en kultur, hvor man selvfølgelig lever op til en miljømæssig ansvarlighed på alle niveauer. Fra den enkelte lystbådeejere til foreninger, havn og kommune skal der skabes en fælles forståelse for, at hvis man passer på miljøet, så gavner det alle.

PROBLEMET	MULIGE LØSNINGER	MÅLET
Begroning hæmmer skibets fremdrift, og øger dermed brændstofsforbruget og CO2-udledningen.	Dedikeret skyllepladser med filtrering og opsamling af tungmetaller og malingsrester.	Rent vandmiljø
Traditionel bundmaling – udleder giftstoffer og mikroplast til vandmiljøet		Sundt dyreliv
Manglende opsamlingssteder for septiktanke i havne giver øget kvælstofudledning og forringer vandkvaliteten landsstrandene.	Grønne anti-fouling (behandling mod begroning) alternativer, som biocidfri maling eller bundfolie.	Reduceret miljøpåvirkning
Havne bliver giftige depoter for biocider og sortvand.	Tømningsanlæg til toiletaffald.	Attraktivt rekreativt destination
Vandaktiviteter i og omkring havnene forringes eller kan slet ikke gennemføres forsvarligt.		

LEVENDE LYSTBÅDEHAVN ÅRET RUNDT

Hvordan tiltrækker man
mangfoldigheden, der bidrager til
at skabe en lystbådehavn med liv
året rundt?

LEVENDE LYSTBÅDEHAVN ÅRET RUNDT

Lystbådehavnen kan blive et sted, der lever året rundt. Et sted, der uafhængigt af årstid kan danne rammen om store begivenheder, samt mindre hverdagsoplevelser på vand og land. Det kan blive et sted for alle – både for dem som dyrker vandaktiviteten og for dem, som kommer for at opleve og blive inspireret af den, uanset hvad vejret måtte byde på.

HVORFOR SKABE EN LEVENDE LYSTBÅDEHAVN ÅRET RUNDT?

Lystbådehavne benyttes i dag dog mest af alt til opbevaring af både. Den attraktive summende aktivitet og fællesskab man søger og oplever i lystbådehavnen foregår kun i få måneder af året og oftest kun på de dage, hvor vejret egner sig til sejlads eller anden bådaktivitet.

Lystbådehavnen er ellers et sted, hvor man kan komme helt ud til og tæt på vandet. Det er et attraktivt 'vandkantsrum', der på trods af dette, for det meste af året står øde hen og er tømt for liv. Der er altså brug for at gentænke indretningen af lystbådehavnen, hvis man skal udnytte dens fulde rekreative potentiale og skabe liv året rundt.

HVORDAN SKABER MAN LIV ÅRET RUNDT?

Ved at gentænke indretningen af lystbådehavnen, kan man skabe et mere spændende og attraktivt miljø for de eksisterende brugere, og samtidig tiltrække nye.

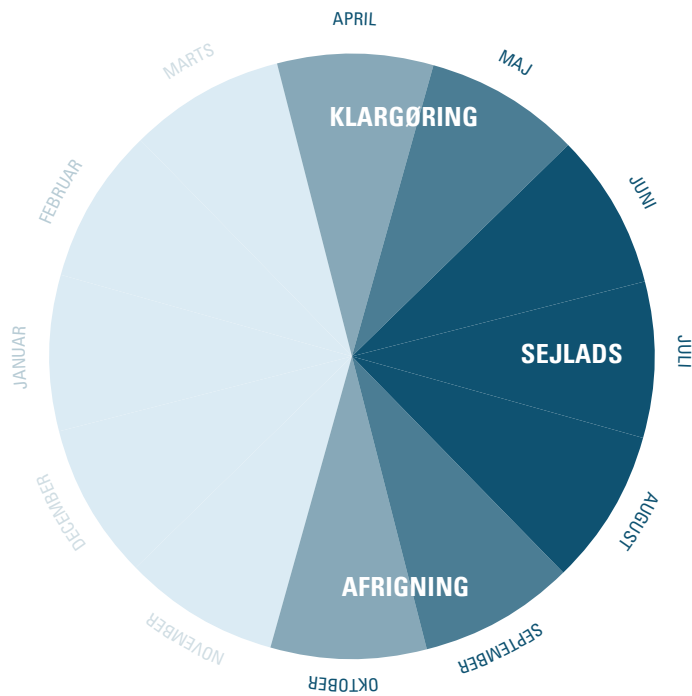
Tanken med at skabe attraktive og forskelligartede rum, er at det favner og styrker mangfoldigheden på tværs af brugere, alder og køn. Ambitionen om at skabe en lystbådehavn, der lever året rundt, hænger

derfor uløseligt sammen med grundstenen "Lystbådehavnen for alle".

Med de maritime oplevelser, som omdrejningspunkt, kan indretningen i lystbådehavnen understøtte åbenhed og gøres tilgængeligt for bredden af brugere, der tiltrækkes af vandet. Faciliteter skal henvende sig til de enkelte brugere, men samtidig være tilpas imødekommende at udefrakommende kan lade sig inspirere til aktiv deltagelse. Aktiviteter, der afholdes på lystbådehavnen, kan også rettes ud mod omgivelserne og ikke udelukkende indadtil for de nuværende brugere. Det vil understøtte det summende liv, man kender fra sommerhalvåret og kan tilpasses, så det påvirker resten af året.

I store dele af året er der et lavt aktivitetsniveau i lystbådehavnen, som først begynder at stige i forbindelse med start og slut på sejlsæsonen.

Ambitionen er at udnytte lystbådehavnen bedre og gøre den så attraktiv, at der kommer aktivitet året rundt.

Det er afgørende, uanset hvordan man vælger at indrette omgivelserne, at man respekterer kvaliteterne i den eksisterende lystbådehavn. Det gælder de eksisterende aktiviteter og liv og de rå og ofte lidt 'skæve' bygninger, der tilsammen udgør en autenticitet, der efterhånden bliver mere sjælden. Den eksisterende lystbådehavnen er med andre ord grundsubstansen, der tilført nye ingredienser kan gøre lystbådehavnen til en fantastisk smeltedigel af oplevelser for alle.

Eksempler på nye funktioner i lystbådehavnen:

FUNKTIONELLE BEHOV

Først og fremmest skal man sikre sig at lystbådehavnen har de basale funktionelle behov, der understøtter delvisionerne "Lystbådehavn for alle" og "Grønne maritime faciliteter". Det kunne eksempelvis være et åbent værksted eller grejbank, der kan benyttes året rundt. Eller det kunne være faciliteter der muliggør håndtering af giftigt affald eller forsamlingsrum, der er åbent og inviteres til at blive brugt af alle, året rundt.

AKTIVITETS- OG OPHOLDSRUM

Dernæst skal man sikre, at der etableres faciliteter og 'vandkantsrum', der understøtter vandaktiviteter og opholdsrum for mænd og kvinder, børn og unge, uanset om man er aktivt deltagende i havnemiljøet eller bare vil besøge det. Udover at understøtte aktiviteter for de aktivt deltagende brugere, skal de nye aktivitets- og opholdsrum udformes på en måde, hvor besøgende bliver inspireret og måske påvirket til at blive en del af lystbådehavnens maritime fællesskab.

RUM FOR 'SKÆVE' OPLEVELSER

Lystbådehavnens charmerende råhed og tilfældighed skal man holde fast i. Det betyder, indretning og udformningen af uderealerne gerne må være lidt 'skævt', så der kan opstå anderledes aktiviteter og oplevelser, som også kendetegner og er attraktivt ved lystbådehavnen, som destination. Derudover kan man fordel indtænke blå såvel som grønne naturoplevelser, som en del af lystbådehavnens samlede identitet.

MAD OG FÆLLESSKABER

Mad og fællesskabet omkring er en oplagt mulighed for at skabe oplevelser, der er til glæde for eksisterende brugere såvel som besøgende udefra. Når konceptet er skruet ordentligt sammen, er det en af de faktorer, som kan være med til at skabe liv året rundt.

Ovenstående eksempler er ikke udtømmende for hvilke nye funktioner der kan tilføres lystbådehavnen. Dertil skal det selvfølgelig skræddersyes til den enkelte lystbådehavn og dens mange brugere.

Udover nye funktioner er det også afgørende at man finder ildsjæle, foreninger eller får skabt en organisation, der agerer 'værter', som sørger for at skabe et årshjul med forskellige arrangementer året rundt.

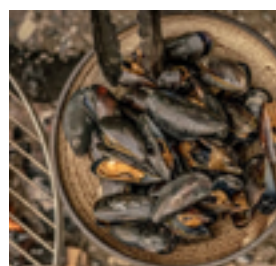
FUNKTIONELLE BEHOV

AKTIVITETS- OG OPHOLDSRUM

RUM FOR 'SKÆVE' OPLEVELSER

MAD OG FÆLLESSKABER

SKAB RUM FOR KVALITET

Hvordan frigøres landarealet,
der skal til for at indfri den
samlede vision?

SKAB RUM FOR KVALITET

For at udfolde den samlede vision om at skabe "Mere kvalitet i lystbådehavnen" skal der generelt frigøres mere landareal. Der skal skabes areal til etablering af nye vandkantsrum og opholdsrum på land. Nye grønne marine faciliteter, grejbank, åbne værksteder, tilgængelige foreningslokaler og andre ønsker, der understøtter den mangfoldige og levende lystbådehavn, kræver ledigt areal.

HVOR SKAL MAN FINDE MERE AREAL?

Lystbådehavnen optager i dag meget landareal. Servicefunktionerne, arealerne og bådplads er pladskrævende og giver i mange havne ikke meget plads til større armbevægelser, som visionen lægger op til.

Hvis man ikke udvider, kræver det en optimering af det areal, havnen allerede har til rådighed, hvilket er det, som denne rapport tager udgangspunkt i.

Rapporten tager også udgangspunkt i, at havnen arealoptimerer den eksisterende infrastruktur, så det kun benytter det areal, som er nødvendigt. Og endelig tager denne rapport udgangspunkt i den enkelte bådejer og vedkommendes pladsbehov, da der her vurderes at være det største potentiale for arealoptimering på havnens arealer.

HVOR MEGET FYLDER BÅDENE PÅ HAVNEN?

Ofte er det sådan, at den enkelte bådejer har vinteropbevaring på havnen, hvilket selvfølgelig optager enormt store landarealer. Det gør at man i vinterhalvåret oplever lystbådehavnen som én stor opbevaringsplads uden meget plads til andet en både, der venter på at komme ud på vandet. Om sommeren er

der derimod tomt, hvor landpladsen ofte benyttes som parkeringsplads. Begge situationer efterlader ikke meget oplevelsesmæssig kvalitet.

Der er ikke tal for hvor meget vinteropbevaringspladserne fylder på landsplan. Men ser man på enkelte lystbådehavne som Frederikssund, kan man se at vinteropbevaringspladsen udgør et areal på 20.500 kvm. Med 306 både svarer det til et bruttoareal på omkring 67 kvm pr. båd.

I Frederikssund Lystbådehavn svarer arealet på ca. 20.500 kvm til knap tre fodboldbaner.

HVORDAN OPTIMERER MAN VINTEROPBEVARINGSPLADSEN?

Der findes flere metoder hvorpå vinteropbevaringspladsen kan optimeres. Her er udvalgte metoder, oplistet ud fra, hvad der vurderes at være mindst til mest effektivt, ud fra potentialet om pladsoptimering.

OPRYDNING AF LANDPLADSEN

Alle lystbådehavne har 'lig', som er efterladte både, der kan bortskaffes.

FJERNOPBEVARING

Nogle lystbådeejere vælger at vinteropbevare andre steder end på havnen.

DELEBÅDE

En deleordning kan være med til at reducere behovet for egen båd og potentielt reducere antallet af både.

STANDARDISERING AF BÅDSTATIVER

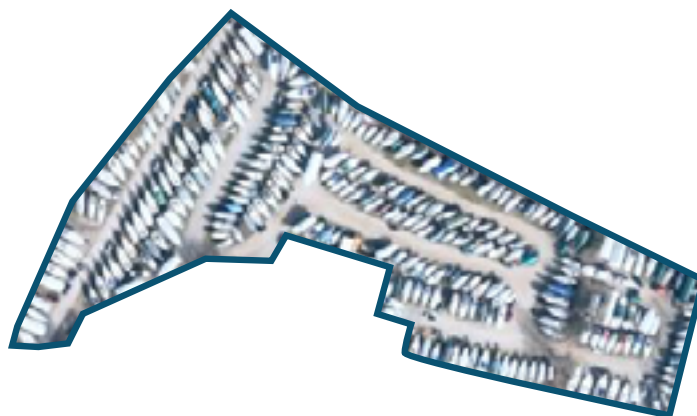
En standardisering af bådstativer gør det muligt at

FREDERIKSSUND LYSTBÅDEHAVN

Samlet areal: ca. 20.500 kvm

Samlet antal både: 306 både

Areal pr. båd: ca. 67 kvm

parkere bådene mere kompakt på land.

OPBEVARING PÅ HYLDER

Bådopbevaring på hylder, op til flere etager, er en effektiv måde at udnytte arealet på, som dog kun er muligt for havnens små motorbåde.

OVERVINTRING I VANDET

Under de rette forudsætninger kan både blive i vandet året rundt og dermed udnytte havnens faciliteter på vandet fremfor at optage landarealer.

Alle metoder har en række fordele og ulemper, som er meget afhængig af den enkelte lystbådehavn. I denne rapport har man valgt at fokusere på overvintring i vandet, da det i forhold til pladsoptimering har absolut mest potentiale.

HVAD ER GEVINSTEN VED OVERVINTRING I VAND?

Overvintring i vandet kan potentielt frigøre arealer svarende til hele vinteropbevaringspladsen på land. De potentielt store landarealer giver rigeligt areal til at skabe og indfri visionen om "Mere kvalitet i lystbådehavnen"

FORUDSÆTNINGERNE FOR OVERVINTRING I VANDET

Generelt set er overvintring i vandet klart muligt. Det kræver dog at der er en række forudsætninger til stede på havnen og den enkelte båd. Dertil kræver det en kultur-/adfærdsændring, da man i Danmark ikke har tradition for overvintring i vandet.

HVILKEN KULTUR SKAL ÆNDRES?

I forbindelse med denne rapport er der udsendt et spørgeskema (via sociale medier og direkte mails til sejlkлубber) for at få et landsdækkende billede af hvilke holdninger og bekymringer, der er tilknyttet overvintring i vandet.

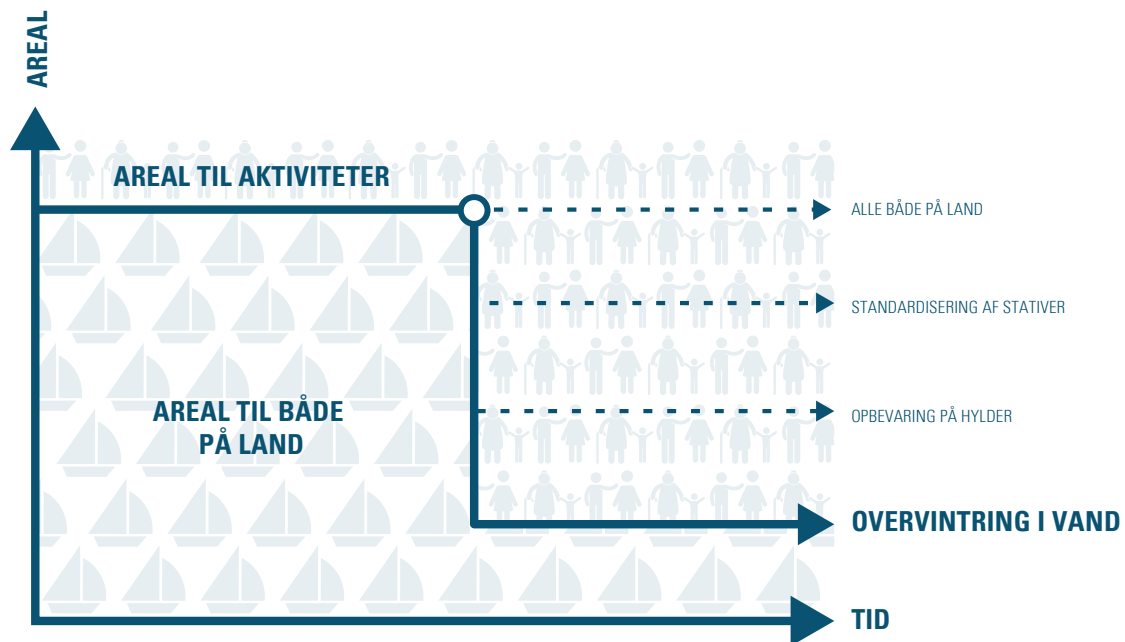
Spørgeskemaet blev udsendt i marts 2022 og har pr. dags dato modtaget 819 svar fordelt på 183 lystbådehavne fra hele landet.

De tre største bekymringer, for dem som ikke overvintrer i vandet, er:

1. Havnemiljøet forsvinder: De adspurgte mener, at havnemiljøet bliver erstattet af private boliger eller andet nybyggeri.
2. Ringe vedligeholdelsesmuligheder: De adspurgte mener ikke at de på samme måde har mulighed for at vedligeholde og/eller tilse bådens stand, når den ligger på vandet året rundt.
3. Kræver mere opsyn: Man føler sig ikke tryk ved at have båden liggende i vandet i stormsæsonen.

Det mest bemærkelsesværdige er, at den største bekymring slet ikke handler om overvintring i vandet, men snarere drejer sig om at værne om lystbådehavnen karakter og miljø. Der er en bekymring for at lystbådehavnen charme og råhed forsvinder.

På trods af bekymringerne, var 59% dog positivt indstillet over for overvintring, selvom man på det givne tidspunkt hverken er blevet præsenteret for visionens potentialer eller har fået uddybet de tiltag/forudsætninger, der ligger til at grund for overvin-

Princip for pladsoptimering

Alle både på land

Standardisering af stativer

Opbevaring på hylder

Overvintring i vandet

tring i vandet.

TEKNISKE FORUDSÆTNINGER FOR OVERVINTRING I VANDET

Alle typer både kan i princippet opbevares i vandet hele året. I følge en teknisk afdækning foretaget af Danish Marine Design handler det om at den enkelte lystbådehavn og bådejer opfylder en række forudsætninger og samtidig foretager de nødvendige tiltag for at sikre sin båd:

FOR BÅDEJEREN

De nødvendige vinterklargøringstiltag er grundlæggende ikke meget anderledes end ved både, der opbevares på land. De store forskelle er, søventilen skal frostikres, der skal foretages ekstra tilsyn under hårdt vejr, og man skal have en helårsforsikring på sin båd.

I følge en forsikringsteknisk vurdering foretaget af Forsikringsmæglergruppen dækker en helårsforsikring om vinteren principielt på samme betingelser som i sommersæsonen.

FOR LYSTBÅDEHAVNEN

Grundpræmissen er at lystbådehavnen er klassificeret som en A-havn, jf. Forsikring og Pensions Havneliste, hvilket knap 70% af havnene er. Dertil kræver det ideelt set flydebroer, som kan følge tidevandet, samt et bobleanlæg, der kan forhindre isdannelse omkring bådene. Og endelig kræver det en ydermole, hvis havneløb er sikret mod isgangs- og isskruningsindtrængning i havnebassinet.

Det som er beskrevet er grundforudsætningerne der skal være tilstede for at muliggøre overvintring i van-

det. For mere baggrundsinformation vedr. både- og havneteknisk forundersøgelser, samt forsikringsteknisk afdækning henvises til bilag 1 og 2.

FORDELENE VED OVERVINTRING I VANDET

I følge spørgeskemaet med 819 svar ser man de største potentialer som følgende:

1. Man kan sejle i vinterhalvåret. Milde vintre og sejlads med få andre på vandet er blandt faktorer, som 33% anser som det største potentiale ved overvintring i vandet.
2. Man undgår besværet ved at skulle hive båden op på land hvert år. Det anser 29% som det næststørste potentiale. Ikke alle havne har en kran til større både, og udover besværet, opstår langt de fleste skader også netop ifm. løft og afrigning af mast.
3. Man kan bruge båden som et mødested hele året. Det mener 17% er det tredjestørste potentiale. Flere betragter det som deres flydende fritidshus og bruges 'flittigt'.

For at beskytte sin båd og samtidig få fuldt udbytte af sin båd i vinterhalvåret kan der henvises til Dansk Sejlunions "Guide til at gøre din båd klar til overvintring i vandet".

ERFARINGER MED OVERVINTRING I VANDET

Der er i Danmark ikke meget erfaring med overvintring i vandet. Det er derimod i Norge, hvor det betragtes som helt normalt, selvom man har langt hyppigere isvintre i landet.

VINTERKLARGØRING OG BÅDOPBEVARING

TODO-LISTEN	PÅ VAND	PÅ LAND
Motor: Vinterkonservering og generel service	✓	✓
Batterier: Holdes opladet enten hjemme eller på båden	✓	✓
Sejl tages af og rig slækkes	✓	✓
Vandsystemer: tømmes og frostsikres	✓	✓
Brændstoftank: fyldes eller tømmes	✓	✓
Overdækning af båd	✓	✓
Søventiler frostsikres	✓	
Fortøjring: Aflastere og korrekt dimension tov	✓	
Forsikring: Helårsforsikring	✓	
Tilsyn under hårdt vejr	✓	
Optagning og bådstativ		✓
Mast: Skal af		✓

FORÅRSKLARGØRING

TODO-LISTEN	PÅ VAND	PÅ LAND
Bundmaling, tjek og skift zinkanoder og gearolie	Kan gøres 2-3 dage ml. april og oktober	Skal gøres i marts inden søsætning
Overdækning tages af	✓	✓
Monter batterier eller sikre de er fuldt opladet	✓	✓
Vandtanke rengøres og fyldes	✓	✓
Sæt sejlene og spænd riggen	✓	✓
Mast rigges på		✓
Sejl en tur	Lige så snart vejret er godt eller lysten melder sig	Når båden er forårsklæret og din tur til søsætning er kommet.

I interviews med tre forskellige norske havnefogeder var der derfor en enslydende uforståenhet, da man i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport, spurgte ind til hvorfor man i Norge opbevarer både på vandet året rundt. Den generelle bemærkning var, at både er bygget til at være på vandet. Så længe man har som bådejer har gjort de nødvendige tiltag og forudsætningerne i lystbådehavnen er tilstede, kan man ikke se, hvorfor det ikke skulle være en mulighed.

Selvom der i Danmark ikke er en lang tradition for overvintring i vandet, så er det 28% af spørgeskemaets 819 svar, der allerede har deres båd til overvintring i vandet.

Se videointerviews med de norske havnefogeder og danske sejlere her:

[Projektleder, Vollen Marina, Norge](#)

[Dagligleder, Asker Marina, Norge](#)

[Havnesjef, Kongelig Norsk Seilforening, Norge](#)

[Bådejer, Nivå Havn, Danmark](#)

Bodø, Norge

Norge

Kongelig Norsk Seilforening, Norge

Det er helt normalt her i Norge, at man ligger i vandet... det er noget folk er vant til, og det går helt fint.

Projektleder, Vollen Marina, Norge

Når du holder båden i vandet, så bruger du en plads du allerede har. Du skal ikke leje et nyt areal

Dagligleder, Asker Marina, Norge

Hvorfor ikke? Vi ser ingen grund til at vi ikke skulle gøre det, så længe man har et velfungerende bobleanlæg. En båd er lavet til at ligge på vandet.

Havnesjef, Kongelig Norsk Seilforening, Norge

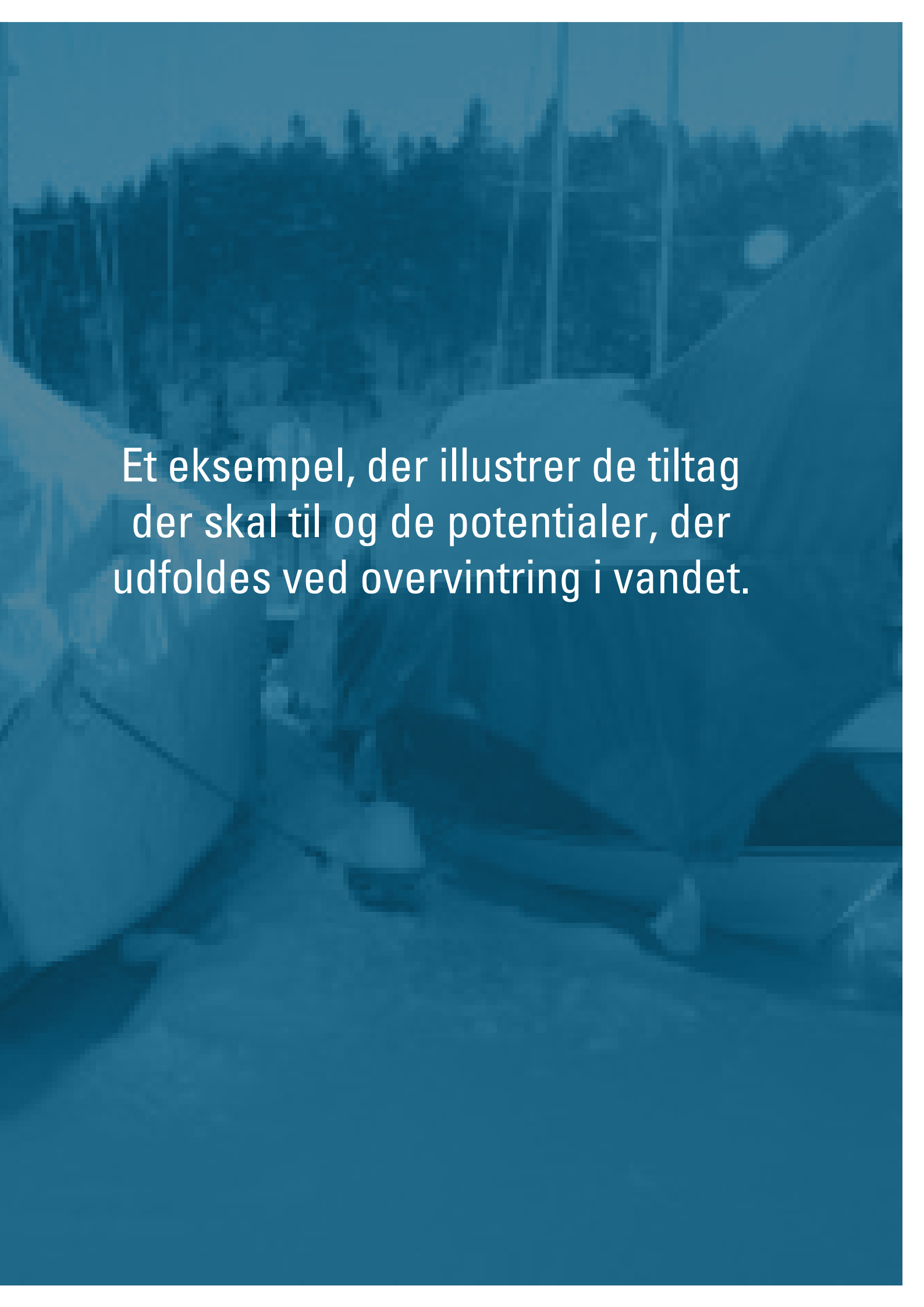
Når man nu har investeret mange penge i en båd, så kan man (ved at have den liggende på vandet) bruge den lidt mere helårigt. Det synes jeg er væsentligt

Bådejer, Nivå Havn, Danmark

**SCENARIO FOR
UDVIKLING AF EN
LYSTBÅDE MED
MERE KVALITET**

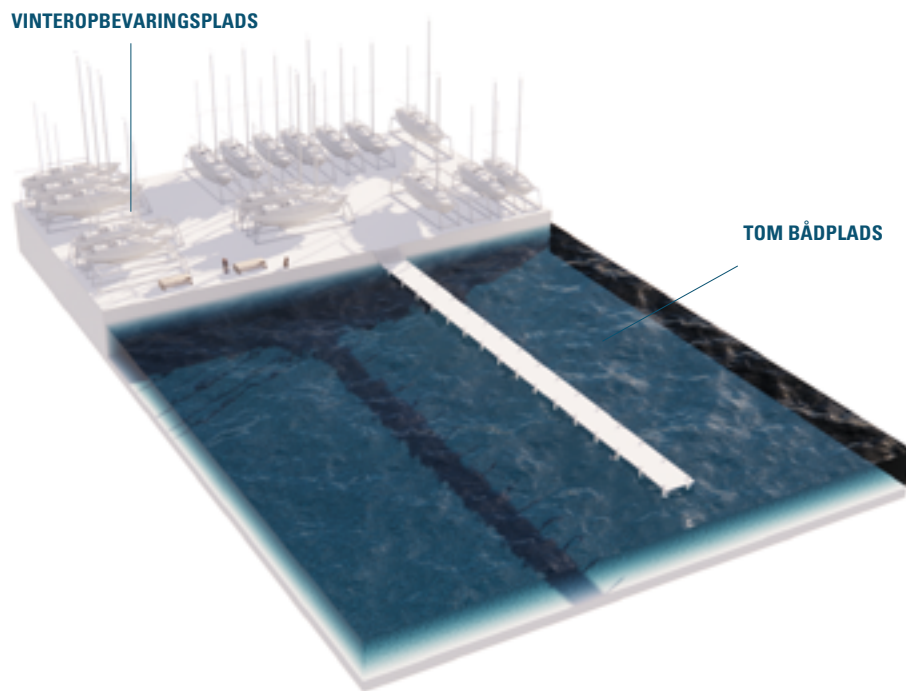

Et eksempel, der illustrer de tiltag
der skal til og de potentialer, der
udfoldes ved overvintring i vandet.

SCENARIO - 1. TRIN

VINTERSITUATIONEN I DAG

Bådene optager store del af landarealet, i vinterhalvet, hvorimod bådpladserne står uudnyttet hen.

Vinteropbevaringspladser

Spærret vandudsigt

Vedligeholdelse på land

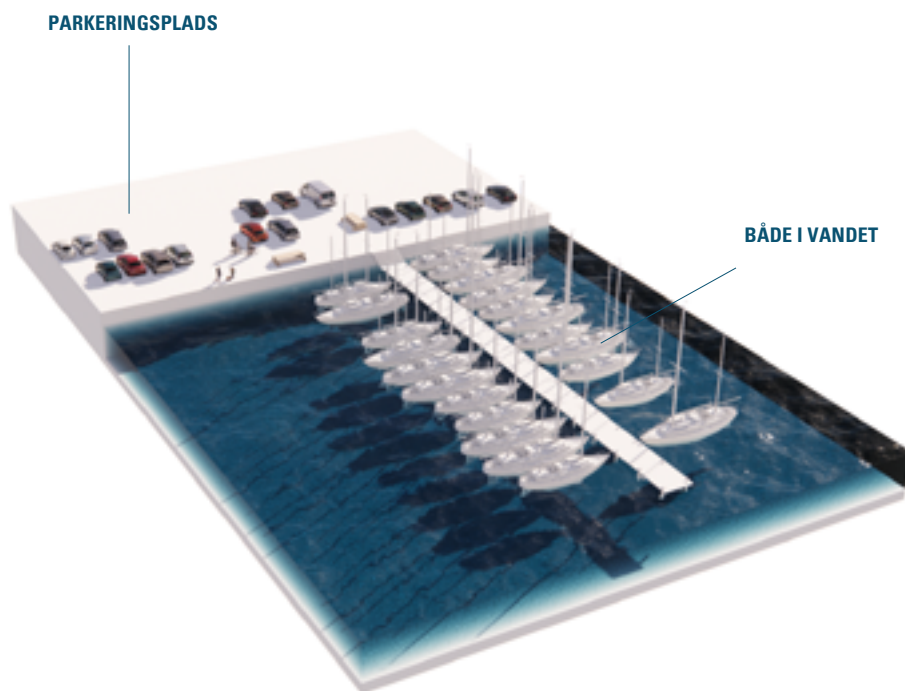

Tomme bådpladser

SCENARIO - 2. TRIN

SOMMERSITUATION I DAG

I sommerhalvåret, når bådene er ude på vandet, omdannes vinteropbevaringspladsen ofte til parkeringsplads, hvilket ikke bidrager positivt til oplevelsen af lystbådehavnen.

Parkeringspladser

Parkering for campingvogne

Både på vandet

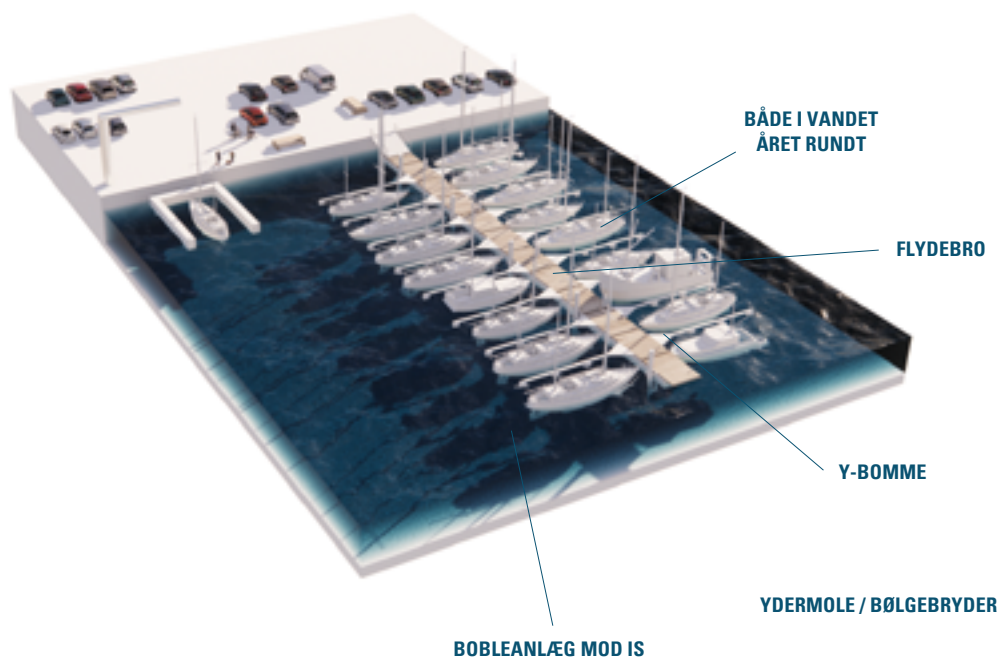
Livet i havnen

SCENARIO - 3. TRIN

ETABLERING AF GRUNDFORUDSÆTNINGERNE

Ved at etablere ydermole/bølgebryder, flydebro, Y-bomme og bobleanlæg har man grundforudsætningerne for at både kan ligge på vandet året rundt.

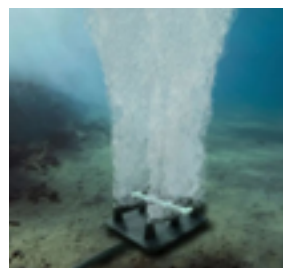
PARKERINGSPLADS

Ydermole

Flydebro

Bobleanlæg mod is

Y-bomme

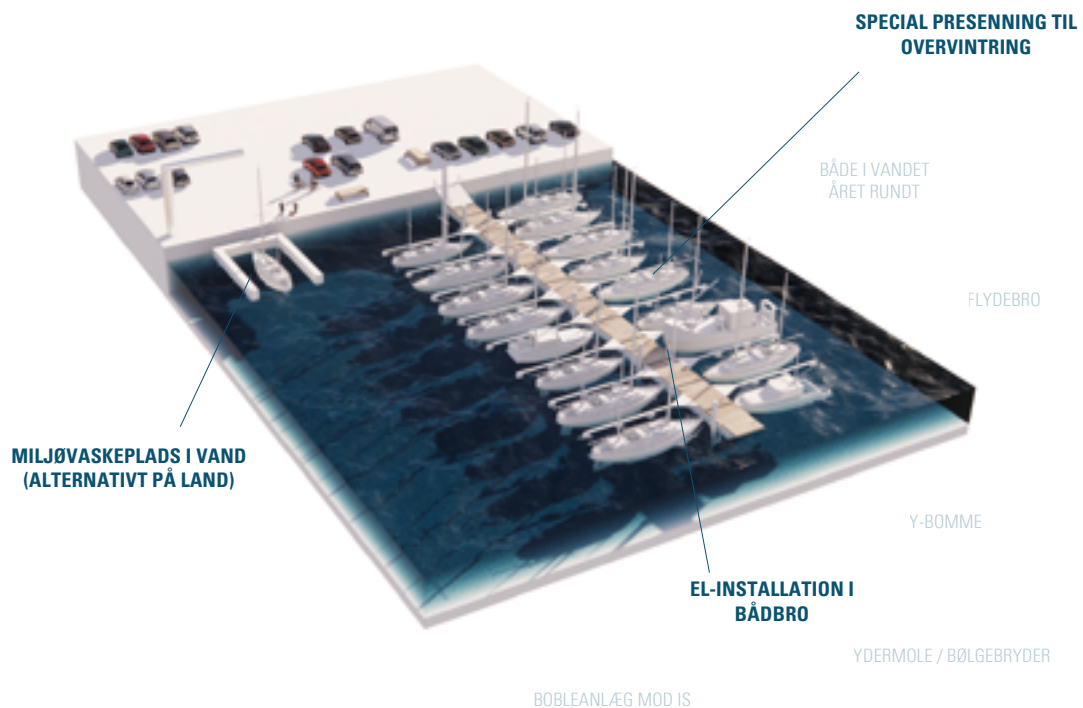
SCENARIO - 4. TRIN

ETABLERING AF SUPPLERENDE TILTAG

For at gøre overvintring i vandet mere attraktiv kan man desuden bruge en presenning med indgang, så man kan komme ind når båden er dækket til og el-installation i bådbroen, så der er mulighed for at

opvarme båden efter behov. For havnen generelt bør der også etableres vaskeplads, der opsamler og håndterer og giftigt affald, så man sikrer et renere vandmiljø i havnen.

PARKERINGSPLADS

Flydende vaskeplads med rensningsanlæg

El-installation i bådebro

Pressening m. indgang

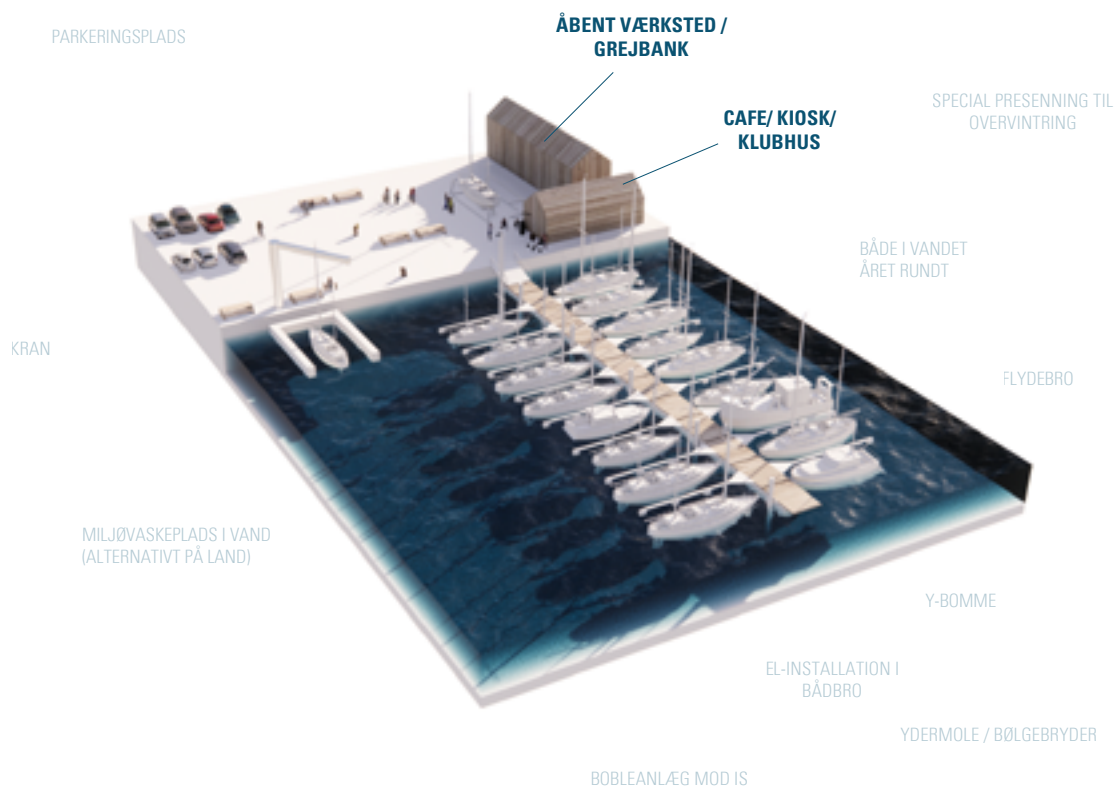

Bådcran

SCENARIO - 5. TRIN

ETABLERING AF HAVNEHUSE

Etablering af havnehuse med f.eks. åbent værksted giver mulighed for vedligeholdelse af båden inden-dørs. Kombineret med café eller lignende kan det bidrage til mere liv i lystbådehavnen året rundt.

Grejbank

Multi-værksted

Klubhuse

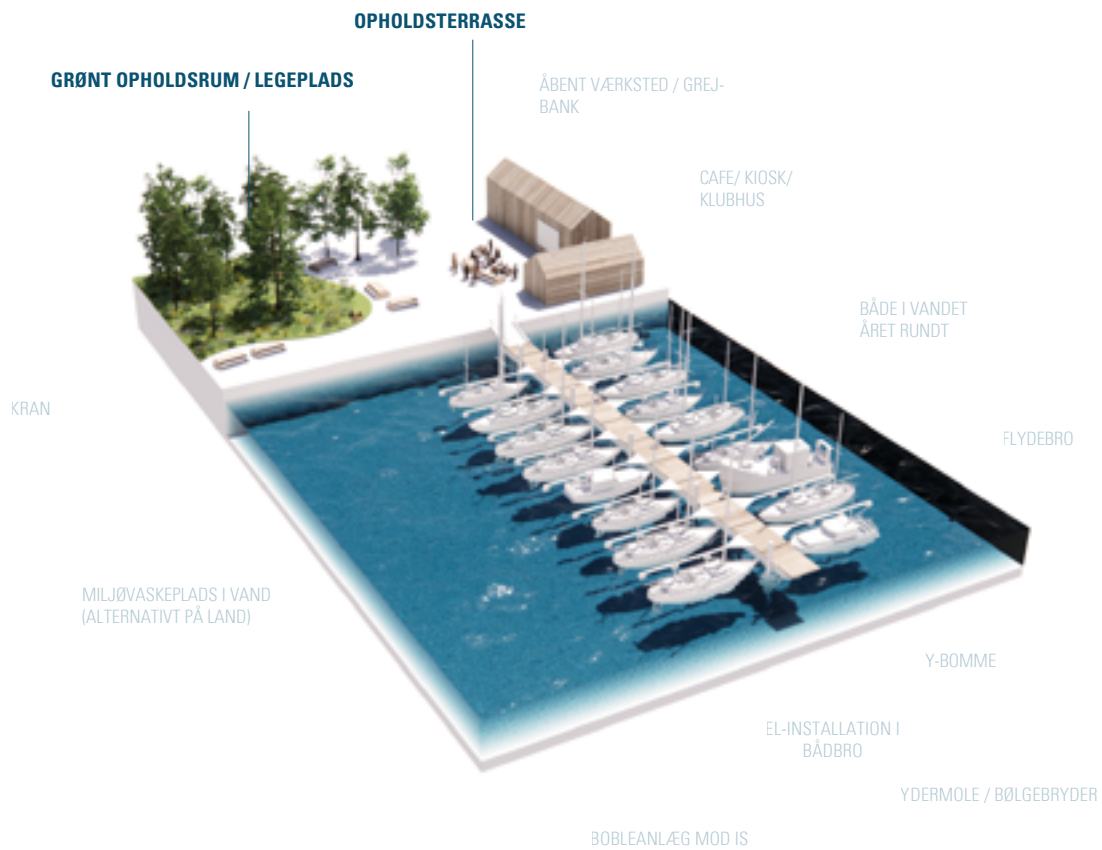
Cafe / spisested

SCENARIO - 6. TRIN

ETABLERING AF HAVNEPARK

Vinteropbevaringspladserne kan omdannes til f.eks. grønne opholdsrum eller legepladser. De kan dermed skabe byrum, der er attraktive for sejlere såvel som udefrakommende børn og unge, mænd og

kvinder, som ikke nødvendigvis er aktivt deltagende i sejlads eller andre vandaktiviteter. Det kan være med til at gøre lystbådehavnen til et omdrejningspunkt for alle.

Biograf i det grønne

Vandkantsrum

Rum til andre end sejlere

Ophold ved vandet